

4.1 Læsi

Læsi er hæfni nemenda til að „umskapa og umskrifa heiminn með því að skapa eigin merkingu og bregðast á persónulegan og skapandi hátt við því sem þeir lesa með hjálp þeirra miðla og tækni sem völ er á.“¹

Í Garðaskóla er lögð áhersla á að læsi sé þjálfað markvisst í öllum námsgreinum. Þróunarverkefnið Læsi til náms hefur verið unnið af kennurum skólans í þeim tilgangi að efla skilning kennara á læsi og hvernig hægt er að vinna að læsi nemenda á fjölbreyttan hátt í öllum námsgreinum. Verkefnið er unnið með ráðgjöfum frá Skólaþróunarsviði Háskólans á Akureyri. Á unglingastiginu er áhersla lögð á:

- að skapa jákvæða lestrarmenningu í skólanum. Daglegur yndislestur gegnir mikilvægu hlutverki í þessu samhengi.
- að tryggja að nemendur með dyslexiu fái viðeigandi greiningu og læri að nýta sér þau úrræði sem nýtast þeim til aukins læsis.
- að efla hugtakaskilning allra nemenda með sérstaka áherslu á þann orðaforða sem notaður er í þeim fræðigreinum sem kenndar eru svo sem eðlisfræði, þjóðfélagsfræði, tölfræði og bókmenntafræði.
- að efla lesskilning allra nemenda með því að vinna á fjölbreyttan hátt með þá margvíslegu texta sem unnið er með í skólanum. Fylgst er með lesskilningi með því að mæla hann hjá öllum nemendum að jafnaði tvisvar á önn.
- að efla samræðufærni nemenda með það að marki að þeir skerpi gagnrýna og skapandi hugsun sína. Skarpari hugsun gerir nemendur færari til að vinna úr þeim textum og upplýsingum sem þeir standa frammi fyrir hverju sinni og er því lykilþáttur læsis.

4.1.1 Mælingar á læsi

Garðaskóli styðst við upplýsingar og greiningar frá öðrum skólum (1.-7. bekk) þegar kemur að sérþörfum og stuðningi vegna lestrarerfiðleika. Deildarstjóri námsvers og deildarstjóri 8. bekkjar sitja fundi hvert vor með starfsmönnum annarra skóla í Garðabæ þar sem farið er yfir stöðu hjá þeim nemendum sem hefja nám í Garðaskóla í 8. bekk.

Grp14, greinandi ritmálspróf (lestrarskimunarpróf), er lagt fyrir alla nemendur í 9. bekk að hausti ár hvert. Þetta próf er lagt fyrir til að leita að lestrarerfiðleikum og er fyrirlögnin unnin af deildarstjóra námsvers sem heldur utan um úrvinnslu og niðurstöður skimunarinnar. Prófið mælir leshraða, lesskilning, stafsetningu og fleiri undirþætti sem eru mikilvægir í lestrarferlinu. Ef nemandi fer undir ákveðin viðmið er haft samband við forráðamenn og boðið upp á frekari greiningu (Logos lestrargreiningu) sem sker úr um hvort nemandinn er lesblindur.

Logos greiningar mæla 15 þætti sem snerta lestur, lesskilning og stafsetningu. Greiningarnar gefa ítarlegar upplýsingar um lestrargetu og eru unnar af deildarstjóra námsvers. Logos greiningum er skilað með skýrslu á skilafundi með nemanda og forráðamönnum. Á fundunum er farið yfir hver staðan er og ef um lestrarerfiðleika er að ræða hvaða leiðir eru færar til að yfirvinna vandann og/eða læra að vinna með hann.

¹ [Aðalnámskrá grunnskóla. \(2011/2013\)](#), bls. 19. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.

Nemendur í 10. bekk fara í samræmd próf að hausti ár hvert. Í samræmdum prófum er mikil áhersla lögð á lesskilning og ritun. Niðurstöður úr þessum prófum eru skoðaðar m.t.t. námsframvindu og ef niðurstaðan er í ósamræmi við það sem áður var talið eru gerðar ráðstafanir með því að endurskoða hvar nemandinn raðast í ferðir og/eða einstaklingsnámskrár aðlagðar. Þessi eftirfylgni er í höndum íslenskudeildar og ákvarðanir eru teknar í fullu samráði við forráðamenn.

Skipulagðar mælingar á leshraða fara fram samhliða yndislestrinum í umsjón/lífsleikni. Nemendum er kennd einföld aðferð til að mæla leshraða og mælingarnar skráðar í yfirlit hvers nemanda u.þ.b. einu sinni í mánuði.

Lesskilningur er mældur að jafnaði 2x á önn í öllum árgöngum og er það verkefni unnið innan íslenskudeildarinnar. Nýttir eru textar úr gömlum samræmdum prófum til að mæla lesskilning. Það hamlar eftirfylgni með lestrarhraða, hugtakaskilningi og lesskilningi unglinga að stöðluð próf/greiningartæki eru ekki fyrirbyggjandi.

Orðarún er próf til að meta lesskilning og er það lagt fyrir í öllum árgöngum í upphafi skólaárs og aftur í mars/apríl til að fylgjast með framförum. Deildarstjóri námsvers skipuleggur fyrirlögn sem unnin verður í samstarfi við umsjónarkennara.

Orðalykill er nýttur til að mæla orðaforða nemenda í upphafi 8. bekkjar og aftur í mars/apríl til að fá viðmið um framfarir. Deildarstjóri námsvers skipuleggur fyrirlögn sem unnin verður í samstarfi við íslenskudeildina.

Niðurstöðum greiningarprófa er miðlað heim til forráðamanna.

4.1.2 Kennsla og önnur vinna innan skólans sem miðar að eflingu læsis:

Bókasafnskennari fylgist vel með útlánum á bókasafni skólans. Með því fæst mynd af því hvað nemendur kjósa helst að lesa, hvaða nemendur lesa mikið og hverjir lesa lítið. Eins er fylgst með útlánum milli ára.

Yndislestur fer fram í skólanum á hverjum degi og taka allir þátt í honum, nemendur og starfsmenn. Lesið er í 20 mínútur og fer lesturinn fram í öllum námsgreinum en tímasetningin færir til milli vikna. Lesefnið er algjörlega frjálst

Íslenskudeildin vinnur að því að efla ritun í öllum árgöngum. Kennsluaðferðum hefur verið breytt til að auka áhuga nemenda á ritun og virkja þá til að birta eigin hugmyndir og skoðanir með skrifum sínum. Frá hausti 2015 er ritun í 8. og 9. bekk kennd í hálfum hópum á meðan hinn helmingur bekkjarins fær kennslu í tjáningu og samræðu á málfundum og heimspekilegri umræðu.

Skólaárið 2014-2015 hóf Garðaskóli samstarf við Háskólann á Akureyri um þróunarverkefni sem nefnist *Læsi til náms*. Verkefnið felur í sér gagnvirkni og einkennist af lifandi starfsþróun þar sem þátttakendur læra saman á vettvangi. Unnið er með læsi í víðustu merkingu þess orðs, þvert á námsgreinar. Verkefnið hefur fært kennurum viðamikinn gagnagrunn og hefur strax á fyrsta ári haft greinileg áhrif á kennsluaðferðir í bóklegum greinum innan skólans. Nemendur læra að nýta námstæki á borð við hugarkort og venn myndir. Tengsl nemenda við textana sem þeir eru að fást við eru styrkt með því að krefjast þess að þeir spyrji spurninga um þá og finni tengsl textans við eigin skilning.

4.1.3 Samstarf skóla og heimila

Lítil hefð er fyrir samstarfi skóla og heimila varðandi læsi nemenda í Garðaskóla. Vorið 2015 var nýtt fyrirkomulag á yndislestri kynnt til foreldra með póstum heim og fréttum á vef skólans. Foreldrar voru hvattir til að fylgjast með lestri barna sinna og hjálpa þeim að hafa alltaf góða bók til taks í skólatöskunni. Engin gagnvirkni er milli skólans og heimila varðandi lesturinn enda er áhersla lögð á að unglingarnir í Garðaskóla beri ábyrgð á eigin námi. Umsjónarkennarar og deildarstjóri námsvers fylgjast sérstaklega með lestrinum hjá þeim nemendum sem sýna minnstan áhuga í yndislestrinum. Rætt er við þessa nemendur og þeir hvattir áfram. Með markvissara greiningarferli frá haustinu 2015 er stefnt að því að senda öllum forráðamönnum reglulega upplýsingar um stöðu nemandans í læsi.

Í Garðaskóla hefur ekki verið gerð krafa um heimalestur annan en það heimanám sem sett er fyrir í ýmsum námsgreinum og felur oftast nær í sér lestur. Ekki er fylgst sérstaklega með heimalestri.

4.1.4 Stuðningur við nemendur með lestrarerfiðleika

Nemendum með lestrarerfiðleika stendur eftirfarandi þjónusta til boða í Garðaskóla, öll eða að hluta til, eftir þörfum og vilja hvers nemanda:

- leiðbeiningar um þjónustu Hljóðbókasafns Íslands og aðstoð við að nýta hljóðskrár frá safninu.
- svigrúm og aðstoð til að nýta hljóðskrár í öllum námsgreinum.
- svigrúm og aðstoð til að nýta tölvur til ritunar og ýmis forrit til aðstoðar við lestur og ritun (Foxit reader, Easy Tutor, Ivona o.fl.).
- litaðar glærur til að lesa í gegnum í daglegu starfi og á prófum.
- lengri próftími.
- munnleg próf.
- lesskilningspróf í ensku, dönsku og íslensku eru lesin á hljóðskrár sem nemendur hlusta á með MP3 spilurum.
- nemendum með lestrar- og ritunarerfiðleika gefst kostur á að nýta spjaldtölvur skólans til að skila verkefnum og setja fram hugmyndir sínar.

Deildarstjóri námsvers heldur utan um upplýsingar um nemendur og upplýsir kennara um stöðu og þarfir hvers nemanda. Deildarstjóri fylgist einnig með að kennarar mæti þörfum þeirra nemenda sem þurfa á því að halda og leiðbeinir kennurunum um aðferðir, tæki og leiðir þegar þörf er á því.

Umsjónarkennarar eru helsti tengiliður skólans við nemandann og forráðamenn, taka við óskum þeirra og fylgja málum eftir í réttan farveg.

Nemendur í hægferðum þurfa undantekningarlaust á áframhaldandi lestrarþjálfun að halda og því er gagnvirkur lestur þjálfaður markvisst í hægferðum í íslensku í 9. og 10. bekk.